

Strategie předcházení školní neúspěšnosti

Úvod

Úspěšnost ve škole je podmíněna mnoha faktory. Předpokladem jsou dostatečně rozvinuté intelektové schopnosti. Jsou jisté faktory, kdy tyto schopnosti jsou něčím blokovány. Tím vzniká školní neúspěch.

Jako nejčastější příčiny jsou uváděny:

- **osobnost dítěte** – snížená inteligence, nedostatečná paměť, emoční labilita, nízká sebedůvěra, poruchy učení, poruchy chování a jiné zdravotní komplikace žáka
- **rodina** – nepodnětné rodinné prostředí, rozdílné osobnostní a sociální podmínky života v rodině, nesprávné typy výchovy, složitá rodinná situace
- **nedostatky ve výchovně vzdělávacím procesu ve škole** – malá aktivizace žákovy osobnosti ve vyučování, nedostatečná motivace, nerespektování vývojových hledisek a principů pedagogické práce, špatné vztahy mezi učitelem a žákem, popřípadě mezi žákem a spolužáky, konflikty ve spolupráci školy s rodinou.

Předcházení školní neúspěšnosti ze strany školy

Ve škole působí úplné školní poradenské pracoviště. Máme výchovného poradce, metodika prevence, školního speciálního pedagoga a školního psychologa. Při dobré spolupráci ŠPP, pedagogů, zákonných zástupců a žáků samotných postupně můžeme docílit předcházení neúspěchů ve škole. Učitelé nejsou zodpovědní za výsledky svých žáků, ale za podmínky, které jim k tomu vytvoří.

Předpokladem je, že pedagogičtí pracovníci:

- znají žákovy vzdělávací možnosti a jsou se žákem v pravidelném kontaktu
- mají přehled o úrovni vědomostí a dovedností žáka
- spolupracují s třídním učitelem, ŠPP
- pokoušejí se přijít na příčiny jeho nedostatků při plnění školních povinností a analyzovat je
- znají přiměřeně žákovo rodinné zázemí a jeho zdravotní stav
- stanovují pravidla vzdělávacího procesu a způsoby hodnocení v daném předmětu
- efektivně podporují žáka a motivují jej ke školní práci
- navzájem spolupracují
- kladou na žáky přiměřené požadavky vzhledem k jejich možnostem a schopnostem
- vyzdvihují kladné stránky a učí pracovat s těmi horšími
- podporují sebepřijetí, pokud problémy vyplývají z diagnostikovaných problémů ŠPZ
- zapojují žáky do procesu učení se možnostmi vyjádřit se ke svým problémům
- žáky neporovnávají mezi sebou
- vytvářejí ve třídách dobré klima, pracují se třídou

- jsou využívány různé aktivity k nastolení bezpečného prostředí ve škole, třídě
- školní prostředí je upravené, žáci se na tom mohou podílet
- chválí žáka za proces přístupu ke vzdělání, i drobné pokroky

Konkrétní metody:

- využívání podpůrných aktivit – oznámení písemné práce, stanovení termínu zkoušení z konkrétního učiva, umožnění opakovaného opravného pokusu
- používání podpůrných pomůcek při samostatné práci – přehledy, tabulky, kalkulačky, nákresy, aj. dle charakteru předmětu, které pomohou žákovi lépe se orientovat v učivu, diferenciaci práce
- individuální práce se žákem v rámci individuálních konzultací i v rámci vyučovací hodiny – pomoc žákovi odstranit výrazné mezery v učivu, podpora při výuce při výkladu nového učiva (využití asistentů pedagoga i školního asistenta v hodinách i mimo)
- za určité kritické body považovat nástup do první třídy, přestup na druhý stupeň, přestup z jiné školy a žáky postupně seznamovat s prostředím, ve kterém budou pracovat (učitelé, místnosti, režim, zvyklosti ...)
- žáci dlouhodobě nemocní budou informováni přes rodiče (osobně) nebo formou elektronického styku o učivu, úkolech, které je třeba doučit se, po příchodu do školy jim bude nabídnuta další pomoc ve formě individuálních konzultací nebo doučování

Postup v případě podezření na zhoršení stavu školní úspěšnosti:

1/ učitel, který vidí, že žák začíná mít problémy (časová linie je důležitá, čím dříve se problém podchytí, tím lépe), upozorní na problém třídního učitele, uvede problém v administraci, problémy se nebagatelizují, neskrývají, snažíme se problém řešit,

2/ třídní učitel, dle situace, zkonzultuje problém s výchovným poradcem nebo metodikem prevence (výchovné problémy), se školním speciálním pedagogem (vzdělávací problémy) a seznámí se závěry konzultace ostatní vyučující, může být vypracován plán podpory, není to vždy nutné (plán je pak založen na individuálním přístupu k žákovi-přiměřená časová dotace k vypracování úkolů, ověření pochopení zadání úlohy, poskytování zpětné vazby, preferování ústní formy ověřování znalostí, zadávání vhodných cvičení k zopakování a upevnění učiva atd.

3/ vše je také konzultováno v ŠPP, se zákonnými zástupci, případně se jedná i se žákem samotným, zákonný zástupce může poskytnout další nezbytné informace (např. o aktuální situaci v rodině, aktuálním zdravotním stavu a dalších skutečnostech), které by mohly osvětlit příčiny počínajícího neúspěchu, spolupráce s rodinou je klíčovou k úspěšnému řešení, komunikace by měla probíhat v klidné, empatické atmosféře

4/ v případě přetrvávajících obtíží je zákonným zástupcům doporučena návštěva odborného pracoviště – např. PPP, SPC apod., v případě potřeby jsou žákovi poskytnuta potřebná podpůrná opatření (IVP, reedukace, pedagogická intervence, pomoc asistenta pedagoga, zohlednění obtíží, úprava metod a forem výuky atd.), pokud je ŠPZ navrhne, všechna opatření jsou zákonným zástupcům vysvětlena a mají možnost se k nim vyjádřit, s doporučením se

seznámí všichni, kteří se na vzdělávání žáka podílí, IVP je závazný dokument, ke kterému se každý z vyučujících může vyjádřit, doplnit ho nebo po určité době i změnit (po dohodě se ŠSP a zákonným zástupcem)

5/ škola nabízí i další možnosti, které nevyplývají z doporučení ŠPZ, jsou to především individuální, žákem nebo zákonným zástupcem vyžádané konzultace s učitelem nebo doučování

6/ škola spolupracuje i s dalšími subjekty, které by mohly napomoci s řešením problému školní neúspěšnosti, jsou to především OSPOD, zájmové spolky, neziskové organizace, Kompas a jiné

7/ za stěžejní je považována spolupráce se zákonnými zástupci